

«ایران» از عواقب افزایش مصرف موادمخدر در سنین پایین گزارش می دهد

ناکارآمدی شیوه‌های قدیمی برای مقابله با مخدرهای صنعتی جدید

گزارش

مهسا قوی قلب

خبرنگار

با اینکه مصرف موادمخدر در میان بزرگسالان آمار بیشتری را به خود اختصاص می دهد، اما همواره به مسأله اعتیاد نوجوانان جدی تر نگاه می‌شود. بررسی ها نشان می دهداین قشر به سمت مواد مخدر صنعتی گرایش بیشتری دارند که به مراتب آسیب‌های عمیق تری نیز بر جای می گذارد. آمارهای غیررسمی نشان می دهد که سن مصرف مواد مخدر به زیر ۱۸ سال رسیده، به طوری که حتی در برخی از آمارها عدد ۱۲ سال نیز به‌عنوان سن شروع اعتیاد ذکر شده‌است. به گزارش سازمان پزشکی قانونی کشور، ۱۴۳۰ نفر در پی سوءمصرف مواد در بهار امسال جان خود را از دست داده‌اند که از این تعداد ۷۸۶ نفر بر اثر داروهای مخدر جان باخته‌اند. متأسفانه آمار تلفات ناشی از مصرف داروهای مخدر در بهار امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۲ درصد افزایش داشت که عمده این موارد به دلیل ناآگاهی از عوارض و تبعات و مصرف خودسرانه آنها اتفاق می افتد. از این تعداد ۱۲۱۸ نفر مرد و ۲۱۲ نفر زن بودند. همچنین براساس اعلام سازمان پزشکی قانونی از کل تلفات سوءمصرف مواد در بهار امسال، ۱۷۳ نفر بر اثر مصرف مواد مخدر، ۴۰ نفر مواد محرک، ۲۸۶ نفر داروهای مخدر، ۲۱۵ نفر مصرف همزمان مواد مخدر و محرک با داروی مخدر و ۱۶۳ نفر بر اثر سوءمصرف همزمان چند دسته مواد و دارو جان خود را از دست داده‌اند. ورود مخدرهای جدید صنعتی با نام‌های جذاب برای قشر نوجوان و جوان هم به کشور، هر از چندی بر نگرانی‌های والدین و مسئولان می‌افزاید. به‌عنوان مثال این روزها مخدر جدیدی که فرد را تبدیل به اصطلاح به یک زامبی می کند وارد بازار شده؛ این ماده مخدر زامبی که به فلاکا معروف است، صنعتی است و با نام آلفا پی وی پی در آزمایشگاه‌ها شناخته می‌شود. به گفته کارشناسان، فرد با مصرف این ماده هیچ کنترلی روی افکار خود ندارد و نمی‌تواند اعمال خود را کنترل کند. به نظر می رسد همگی مصرف کنندگان فکرمی‌کنند که یکی در تعقیب آن‌هاست. ورود ماده مخدر دیگری هم که به کمیکال معروف شده، افزایش یافته و به نگرانی‌ها افزوده است. گفتنی است، کانابینوئیدهای مصنوعی که نام‌های دیگر مخدر کمیکال، دستمال و تیتاخ دارد، می‌توانند عوارض زیادی مانند تاقی کاردی قلب، توهم، تشنج، اضطراب، حملات هراس و روان پریشی حاد را به‌دنبال داشته باشند.

دکتر سعید صفاتیان، پژوهشگر و کارشناس حوزه اعتیاد با اشاره به اینکه مصرف موادمخدر در بعضی کشورهای دنیا بازه هزار ساله دارد، به «ایران» می‌گوید: «مصرف مواد روانگردان در دنیا سابقه زیادی ندارد و به بیش از ۱۵۰ سال پیش بازمی‌گردد و در کشور ما حدود ۲۰ تا ۲۵ سال است که وارد شده است.

در دنیا مصرف این مواد توسط یک سری گروه‌های خاص، خیلی تأثیرگذار بود. گروه‌های راک و هیپی‌ها از جمله آنها بودند که در اچ‌رای خود حالت عادی نداشتند، البته حالا همه متوجه شده‌اند که این افراد هم بازچه تبلیغات پشت پرده بودند و بیشتر آنها هم در سنین پایین خودکشی کردند‌اما در کشور ما این طور نبود و ضعف اصلی اصلاح قانون بود. مواد صنعتی ۲۵ سال پیش به کشور وارد شده‌ا اما قانون ۱۵ سال پیش اصلاح شد. در سال ۱۳۸۲ در یک جلسه

استانداری اسم مواد روانگردان را برم. آن سال معتقد بودند حتی نامی از این مواد نباید برده شود چرا که بدآموزی دارد. خبرنگاران بسیار کنجکاو شده بودند، بیرون در استانداری برایشان توضیح دادم. اتفاقاً روزنامه ایران هم آن سال این خبر را تیتز کرد. در عین حال همگان می‌خواستند وجود این مواد را کتمان کنند تا اینکه پس از ۵ تا ۶ سال مسئولان به فکر اصلاح قانون افتادند، هرچند این کار هم حدود ۴ سال طول کشید. وقتی حدود سال ۹۰ قانون اصلاح شد، دیگر خیلی‌ها درگیر مصرف شده بودند. در مقابل اما تا حدودی جلوی قاچاقچیان گرفته شد.» به اعتقاد او اتاق فکر اعتیاد و ضد اعتیاد در دنیا تفاوت فاحشی باهم دارند. اولی عملکرد سریع دارد اما برنامه‌های ضداعتیاد سرعت کمی دارد. اتاق فکر ضداعتیاد استاتیکی است و باید منتظر تصویب و تأیید قوانین باشد و این مهمان تفاوت اساسی است.

دینا تقاوت فاحشی باهم دارند. اولی عملکرد سریع دارد اما برنامه‌های ضداعتیاد سرعت کمی دارد. اتاق فکر ضداعتیاد استاتیکی است و باید منتظر تصویب و تأیید قوانین باشد و این مهمان تفاوت اساسی است.

یادگیری مورد توجه قرار گرفته‌اند. رنج می‌تواند انسان‌ها را به رشد و تکامل روحی و روانی هدایت کند. افراد از تجربه‌های ناخوشایند خود درس‌هایی می‌آموزند و مهارت‌هایی برای مواجهه با چالش‌های آینده به دست می‌آورند. یکی از تفکرات رایج درباره رنج این است که اوقات سخت

فضا مجازی

مواد ترکیبی هم از همین نیازها برگرفته می‌شود. نیازهای جسمانی، خانوادگی و اجتماعی هم بی‌تأثیر نیست. مخدرهای صنعتی روز به روز با فرمول‌های شیمیایی دقیق تری ساخته می‌شوند و نیازسنجی شده‌اند. در بسیاری موارد نوجوانی که در اجتماع یا تحصیل سرخورده شده به مصرف این قبیل مواد روی می‌آورد. امروز آن چه که بر نگرانی‌ها می‌افزاید، معتادان متجاهر نیستند بلکه نوجوانان و جوانان بر شدت نگرانی‌ها می‌افزایند. نوجوان و جوان آینده دار، باید برای کشور تولید داشته باشد و خودکفایی ایجاد کند.»

افزایش کمیکال و مخدرهای صنعتی جدید

تا ۱۰سال پیش هنوز اصلاح قانون صورت نگرفته بود و مواد روانگردان جزء جرایم نبودند از این‌رو صنعتی‌ها از جمله گل، اکستازای یال آل سی به کشور ورود پیدا کردند. با ورود فضای مجازی نیز در کمترین زمان مواد به دست مصرف کننده می‌رسد.

به گفته این کارشناس حوزه اعتیاد، قاچاقچیان برای توسعه فروش مواد روانگردان جدید آنها را با اسم‌های متنوع و جذاب وارد بازار می‌کنند. یکی از راه‌های افزایش فروش، دهنان به دهان چرخیدن این نام‌ها و دیگری استفاده از رسانه‌ها است.

مهم‌ترین راه‌حل، افزایش سیاست‌های حوزه پیشگیری است. در ایران تحقیقی درباره علل ورود به مواد روانگردان صورت گرفته است؛ دو علت اصلی لذت و کنجکاوی است. از آن جایی که جوان

در کشور ما ۱۸ درصد میل به مصرف مواد مخدر وجود دارد اما حدود ۵ تا ۶ درصد مواد مصرف می‌کنند، پس این ۱۲ درصد پاک هستند و برنامه‌های پیشگیری باید برای این افراد وجود داشته باشد.

خودجوش و فعال است و برنامه‌های آن سریع تصویب و اجرایی می‌شود. باید با نگاه‌های همه‌جانیده و کلی‌تری این مقوله را بررسی کرد و راهکارهای مؤثری را برای پیشگیری و مقابله یافت. در مورد چرایی تولید مواد مخدر صنعتی می‌توان این سؤال را مطرح کرد که اساساً چرا تقاضا برای مصرف این مواد بالا رفت؟ مخدرهایی مانند کوکائین، هروئین یا تریاک از زمان قدیم وجود داشته اما انگار این مواد نتوانستند نیاز مصرف کننده را برطرف کنند پس در مرحله اول باید نیازها و تقاضاها بررسی شود.

صفاتیان در پاسخ به این سؤال توضیح می‌دهد: «کسانی که مصرف کننده تریاک بودند، نیاز به بیدار بودن و سرحال بودن داشتند و در مقابل افرادی که کوکائین مصرف می کردند نیاز داشتند که بخوابند. تولید

را باید تجربه کرد تا ارزش اوقات خوب و خوشبختی برای انسان‌ها پررنگ‌تر شود. اگر همیشه شادی و خوشبختی را تجربه کنیم، نمی‌توان ارزش ویژگی‌های به آن داد.

مذاهب و فلسفه‌های مختلف درباره رنج و معنای آن تفکرات متنوعی دارند. برخی از مذاهب رنج را به‌عنوان آزمون الهی می‌پذیرند و برخی دیگر اندیشه‌های منفی دارند، اما آنچه از اهمیت بالایی برخوردار است، توازن بین رنج و خوشبختی در زندگی است. اگر رنج بیش از حد در زندگی فرد حاکم شود، ممکن است به مشکلات روانی و جسمی منجر شود. از طرف دیگر نبود رنج به عدم درک خوشبختی و کاستی‌ها منجر می‌شود.

رنج مهم‌ترین انگیزه‌ها را برای کسانی که به دنبال یافتن معنا و هدف در زندگی هستند می‌سازد، زیرا انسان را به تلاش بیشتر و پیگیری آرزوهای خود هدایت می‌کند. هر چند رنج بخش جدایی‌ناپذیر تجربه انسانی است، اما می‌توان با تمرینات ذهنی و تغییر نگرش به زندگی احساس توان را کاهش داد و به بهبود کیفیت زندگی دست پیدا کرد. در واقع رنج به فرد این امکان را می‌دهد که در مواجهه با مشکلات، بهترین نسخه از خودش را شکل دهد. رنج نه تنها در زندگی فردی بلکه در سطح اجتماعی نیز وجود دارد. مشکلات اجتماعی مانند فقر، ناتوانی، نابرابری اقتصادی و اجتماعی، جنگ، بحران‌های انسانی و بسیاری از مسائل دیگر منجر به رنج می‌شوند. در این مواقع نظام اجتماعی وظیفه دارد با تدابیر مناسب و تلاش برای رفع مشکلات اجتماعی، سطح رنج را کاهش دهد و به تعادل اجتماعی کمک کند.

یادداشت

تأثیر خانواده بر پیشگیری از مصرف موادمخدر

امروزه به خوبی ثابت شده است که نوجوانان و جوانان در مقایسه با سایر گروه‌های سنی بیشتر در برابر اعتیاد و سایر اشکال رفتارهای بی‌پروا آسیب‌پذیر هستند و هنگامی که آنها معناد می‌شوند، عواقب آن اغلب شدیدتر است. نسل امروزی جوانان می‌خواهند علم پشت سر چرایی چیزها را بفهمند. این بدان معناست که وقتی صحبت از خطرات مصرف مواد مخدر به میان می‌آید، همه چیز را به روشی که خودشان می‌فهمند و باور می‌کنند، تجزیه و تحلیل کنند. به طور خلاصه، مغز جوانان هنوز در حال شکل‌گیری است. از آنجایی که قشر جلوی مغز به طور کامل رشد نکرده است، جوانان در تصمیم‌گیری منطقی و تنظیم احساسات خود کامل نیستند که هر دو در صورت همراه شدن با پیشنهادات برای امتحان مواد مخدر، می‌توانند به معنای خطر باشند.

بسیاری از جوانان با شنیدن این جمله بزرگ می‌شوند: «صبر کن تا استرس دنیای واقعی را احساس کنی.» اما در واقع، استرس دوران نوجوانی می‌تواند به همان اندازه وحشتناک باشد. بیابید با برخی از این استرس‌ها روبه‌رو شویم؛ به‌عنوان نمونه هر کودکی در خانه‌ای آرام بزرگ نمی‌شود. هنگام معاشرت با دوستان، برای سازگاری با فشار همسالان که ممکن است به معنای یک بار امتحان کردن در یک میهمانی باشد، می‌تواند شروع یک مشکل جدی و آغاز مصرف مواد باشد. این امر بویژه در مورد جوانانی که از نظر ژنتیکی مستعد اعتیاد هستند، صادق است.

لزوم توجه بیشتر در خصوص مصرف مواد صنعتی در مرحله گذار

به بزرگسالی

رفتارهای مخاطره‌آمیز مانند مصرف مواد مخدر در بین دانش‌آموزان امروزی به طور فزاینده‌ای رو به افزایش است. دانش‌آموزان دبیرستانی در مرحله نوجوانی هستند؛ مرحله گذار به بزرگسالی. در این دوره، ظاهر آنها در معرض بسیاری از رفتارهای مخاطره‌آمیز قرار دارند. به دلیل پیچیدگی و بزرگی تغییرات زیست اجتماعی که در این مرحله رخ می‌دهد، دوره نوجوانی پرخطرترین دوران زندگی یک فرد است. این دوره با افزایش اکتشاف و آزمایش و با رفتارهای پرخطر مانند سوء مصرف مواد مشخص می‌شود. این خلرات پیامدهای جدی بر سلامت نوجوانان و سایر مشکلات اجتماعی دارد.

شالوده و کاتالیزوری که اکثر جوامع را به سمت ثبات، بهره‌وری، رشد اقتصادی، شکوفایی و عظمت سوق می‌دهد، قدرت جمعیت جوان بویژه جمعیت مولد آن است. ایران نیز از این ادعا مستثنی نیست. در نتیجه، گفته می‌شود که «صدقه از خانه آغاز می‌شود». هنگامی که برخی از والدین از نقش خود کناره‌گیری می‌کنند و در شکل‌گیری و تلقین هنجارها، آداب، ارزش‌ها و نظام باورهای صحیحی که در جامعه پذیرفته شده است به فرزندان خود کوتاهی می‌کنند، برخی از این جوانان به نیرویی خطرناک برای جامعه تبدیل می‌شوند که رفتارهای بیگانه، فرارگیر غیرفرهنگی از خود بروز می‌دهند. سوء مصرف مواد مخدر، از جمله این موارد است. سبک فرزندپروری، وضعیت اجتماعی -اقتصادی و شرایط بافتی خانه، همگی بر شخصیت کودک تأثیر منفی یا مثبت می‌گذارد. خانواده یک واحد ضروری، پاسخگو و اساسی جامعه است که مسئولیت اصلی بهبود هر عضو را بر عهده دارد. واحد مثبت برای بهبود جامعه از جمله کسانی که در محیط نزدیک خانواده هستند؛ پدر و مادر اساساً سرچشمه هر خانواده هستند، از این‌رو مسئولیت‌هایی از قبیل اقتصادی، روانی، اخلاقی و معنوی را بر عهده دارند که هدف آن بهبود وضعیت فرزندان و سایر اعضای خانواده است که تا حد زیادی در بهبود، آراش، بهره‌وری و توسعه جامعه انجام می‌شود.

نظریه سرمایه اجتماعی، بی‌اس می‌کند که سرمایه اجتماعی شامل شبکه‌ای از روابط بین فردی است که تأثیر مفیدی بر افراد درگیر در این شبکه‌ها دارد. سرمایه اجتماعی می‌تواند به توسعه مثبت کمک کند و می‌تواند به‌عنوان یک عامل محافظ در برابر رفتارهای مخاطره‌آمیز عمل کند. مروری سیستماتیک بر سرمایه اجتماعی خانواده انجام شده که اهمیت عملکرد خانواده بر سلامت کودکان را برجسته کرده است. با در نظر گرفتن اینکه بافت خانواده اولین و قوی‌ترین محیطی است که بر توسعه تأثیر می‌گذارد، این امر تعجب‌آور نیست.

ویژگی‌های فردی مانند خودمدیریتی بالا یا خودکنترلی به‌عنوان عوامل محافظتی در برابر مصرف مواد در نوجوانان و جوانان شناسایی شده است. به طور مشابه، عوامل زمینه‌ای مانند فرزندپروری مثبت نیز ممکن است از مصرف مواد در نوجوانان و جوانان محافظت کند. اگرچه مطالعات مختلف عوامل خطر و محافظت کننده برای مصرف مواد را توصیف کرده‌اند، اطلاعات کمی در مورد فرایندهایی که این ارتباط‌ها را ایجاد می‌کنند، وجود دارد.

در مطالعات انجام شده با پیروی از نظریه سرمایه اجتماعی، دریافتند که حمایت بزرگسالان یک عامل محافظتی در برابر مصرف مواد در نمونه‌ای از جوانان بی‌خانمان است. همچنین برخی مطالعات نشان داد که سبک سهل گیر والدین در مورد مصرف مواد، مصرف بیشتر مواد را پیش‌بینی می‌کند. در مطالعه‌ای دیگر، سطوح بالاتری از مصرف مواد در جوانان (۱۸ تا ۲۵ ساله) نیز مشاهده شد که کنترل روانشناختی بیشتری را از سوی والدین مستبید تجربه کردند. علاوه بر این، سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه به‌عنوان عوامل محافظتی در برابر مصرف الکل و سایر مواد غیرقانونی شناسایی شدند. از سوی دیگر، سبک‌های فرزندپروری مستبدانه و غفلت‌آمیز با مصرف بیشتر مواد مرتبط بود. بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی، شیوه‌های مطلوب فرزندپروری والدین، سرمایه اجتماعی را در اختیار نوجوانان قرار می‌دهد که احتمال مصرف مواد را کاهش می‌دهد. اما حتی با وجود برخی محدودیت‌ها، این نتایج پیامدهای مهمی برای جامعه در بر دارد. برنامه‌های پیشگیری از مصرف مواد در دوره نوجوانی نه تنها باید روی جمعیت هدف (نوجوانان) متمرکز شود، بلکه باید والدین را نیز در بر گیرد. مشارکت دادن والدین و افزایش دانش آنها در مورد شیوه‌های مطلوب فرزند‌پروری و راه‌های کمک به فرزندان‌شان در ایجاد خودکنترلی کافی می‌تواند عنصر مؤثری در پیشگیری از مصرف مواد باشد.

دکتر سارا نداف روانشناس

از رنجی که می‌بریم...

یادداشت

مصطفی آب‌روشن

جامعه شناس

زندگی بدون رنج یک تصور جذاب است که ممکن است برخی افراد آرزوی آن را در سر بیروارند، اما آیا واقعاً امکان دارد انسان بدون رنج زندگی کند و آیا رنج بخش ضروری از وجود انسان است یا می‌توان از آن بی‌نیاز بود؟ این موضوع یک مسأله پیچیده و چندبعدی است زیرا رنج و تجربه‌های ناخوشایند به شیوه‌های متنوعی مانند بیماری، از دست